

İstedadın yaranmasında irsiyyətlə bərabər mühitin, düzgün qurulmuş təhsilin, eyni zamanda tərbiyənin çox böyük əhəmiyyəti vardır.

Dediklərimizi belə ümumiləşdirə bilərik ki, uşaqlara valideynlərdən irsi olaraq az və ya geniş şəkildə müəyyən qabiliyyətlər keçirilir və bu qabiliyyətlər potensial şəkildə uşağın daxilində olur. Əsas məsələ bu qabiliyyətləri inkişaf etdirməkdir ki, burada da təhsilin və tərbiyənin böyük rolu inkar edilməzdir.

Göründüyü kimi, əgər istedad irsiyyətlə və valideynlərin genlərinin keyfiyyətləri ilə düz mütənəbirsə, onda belə bir problem də çıxır ki, gənclərin evlənməsi zamanı birinin ağır, o birisinin ağıldan kəm olması gələcək uşaqların inkişafına mənfi təsir göstərə bilər. Burada rus xalqının, rus iqtisadiyyatının, elminin, incəsənətinin, rus hərbi donanmasının inkişafı üçün böyük işlər görmüş I Pyotrun bir kəlamını da yaddan çıxarmaq olmaz. Onun fikrinə, "ağıldan kəmlərə izdivac dövlətə xeyir gətirməz".

Genetiklərin müasir tədqiqatlarının nəticələri göstərir ki, valideynlərdən biri aqlı cəhətdən zəif olarsa, onlardan olan uşaqların 30-35 faizi də aqlı çatışmazlıq xəstəliklərinə düşər olurlar.

Bununla əlaqədar ikinci cəhət insan intellektinin bilavasitə genetik sistemə, yəni orqanizmdə embrional inkişaf dövrünə təsir etməkdir.

Artıq heç kimə sirr deyildir ki, insan biologiya, fizika, kimya, kibernetika elmlərinin nailiyyətlərindən istifadə edərək öz daxili təbiətinə təsir göstərə bilər, yəni öz intellektual səviyyəsini inkişaf etdirmək qabiliyyətinə malik olar.

Bütün bunlar hələlik adları çəkilən elmlər qarşısında tam həll olunmamış problemlərdir. Bizim isə əsas vəzifəmiz "istedad" adlanan fərdləri tapmaq və onların inkişafına köməklik göstərməkdir.

Rəyçi: prof. O.Rəcəbov

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Кирнарская Д. Музыкальные способности М.: Таланты-XXI век, 2004.
2. Рəcəбов О. Ümumtəhsil məktəbləri şagirdlərinin musiqi mədəniyyəti problemləri. Bakı: Maarif, 1994.
3. Рəcəбов О. Музыкальная культура и дети, Bakı: Mütərcim, 2010.
4. Əmirov F. Musiqi düşüncələrim, Bakı: İşıq, 1985.
5. Рəcəбов О. Ümumtəhsil məktəblərində musiqi tədrisi metodikası, Bakı: Mütərcim, 2011.

Ф.Идаятова

Диагноз способностей и резонанс таланта Резюме

В статье указаны условия выявления способных и талантливых детей, а так же как их в дальнейшем воспитывать, развивать. Автор статьи приходит к такому выводу что, мало выявлять талантливых и способных детей, самое главное их нужно систематически развивать, воспитывать.

F.Hidayatova

The diagnosis of abilities and its resonance

Summary

In the article it is spoken about the talented students and their further development. The author comes to the conclusion that identification of talented students and their further development must be systematically.

İnnovasiyalar

MÜƏLLİMİN PEŞƏ BACARIĞININ YÜKSƏLDİLMƏSİ FAKTORLARI VƏ YOLLARI

Atəş Abdullayev
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunun dosenti

Açar sözlər: peşə bacarığı, kompetent yanaşma, pedaqoji ustalıq, peşəkar müəllim.

Ключевые слова: профессиональная компетенция, компетентный подход, педагогическое мастерство, профессиональный учитель.

Key words: professional competence, competent approach, pedagogical skill, professional teacher.

Müasir sosial-iqtisadi şəraitdə yüksək ümumi və peşə bacarığına yiyələnən şəxsiyyətin dəyəri yüksək səviyyəyə qalxmışdır. Hazırda təhsil sisteminin əsas məqsədi təhsilin bütün pillələri və səviyyələrində gənc nəslin təlim və tərbiyəsinin keyfiyyətini yüksəltməkdən ibarətdir. Yalnız o təhsil müəssisəsi rəqəbat qabiliyyəti hesab olunur ki, təhsilin yüksək keyfiyyətində zamanət verir.

Təhsil sisteminin effektivliyi və təhsilin keyfiyyəti bütövlükdə pedaqoji və rəhbər kadrların ixtisas və peşə bacarığının səviyyəsindən asılıdır. Çünki təhsildə keyfiyyət dəyişiklikləri müəllimlərin peşə bacarığı və qabiliyyətinin səviyyəsi ilə müəyyənləşir. Təhsilin əsas məzmununu təşkil edən bu məsələyə diqqətin artırılması müəllimlərin pedaqoji bacarığının inkişafı faktorları və şərtlərini aktuallaşdırır. "Pedaqoji peşə bacarığı" termini altında nə başa düşülür? Hansı müəllimi peşə bacarığı olan şəxs hesab etmək olar? Peşə bacarığı, bir tərəfdən, peşə təhsili və peşə bacarığının integrativ keyfiyyəti kimi başa düşülsə, digər tərəfdən, ona şəxsiyyətin keyfiyyəti kimi baxılır. Bura yüksək icra keyfiyyəti, əmək mədəniyyəti və

şəxsiyyətlərarası ünsiyyət, peşə problemlərini yaradıcı və təşəbbüskanlıqla həll etmək bacarığı, habelə idarəçilik məsələlərini qəbul etməyə hazır olmaq, yəni şəraitdə fəaliyyətə uyğunlaşmaq və s. xüsusiyyətlər xasdır [1, s.113].

Peşəkar müəllim elə mütəxəssisdır ki, peşə normalarını bilir, qarşısına müstəqil məqsəd qoyur, öz təşəbbüsü ilə peşə qabiliyyətini inkişaf etdirir, yüksək motivasiya və özünütənzim səviyyəsinə malik olur. Öz fəaliyyətini düzgün idarə etməyi bacırır. Peşə bacarıqlarına ixtisas (fənn) bacarıqlarından daha çox şəxsiyyət keyfiyyətləri daxildir. Buradan belə çıxır ki, peşə bacarığına malik olan müəllim pedaqoji fəaliyyətini, ünsiyyətini tələb olunan səviyyədə həyata keçirir, şagirdlərin təlim və tərbiyəsi işində yüksək nəticələr əldə edir.

Beləliklə, peşə bacarığının inkişafı dedikdə, müəllimin şəxsi yaradıcılığının inkişafı, yeniliyi qəbul etmək sahəsində formalaşması, ixtisasını, fənnini, onun tədrisi metodikasını və uşaq psixologiyasını dərinlən bilmək əsasında pedaqoji innovasiyaları dərk etməsi və tətbiq etmək bacarığı başa düşülür. Müəllimin peşə bacarığının yüksəld

dilməsi təhsilin, təlim və tərbiyənin keyfiyyətini yüksəltməyin əsas şərtlərindən biridir.

Bəzən müəllim kifayət qədər nəzəri peşə biliklərinə malik olmasına baxmayaraq, praktik fəaliyyətində yüksək nəticələr əldə edə bilmir. Bu zaman müvəffəqiyyət əldə etməyə, habelə peşə bacarıqlarını yüksəltməyə imkan verən pedaqoji faktorlara diqqət yetirmək lazım gəlir. Peşə bacarıqlarının inkişafının əsas faktorları müəllimin reflektiv mövqeyidir; onun fasiləsiz təhsil sistemində bağlılığıdır. Müəllimin reflektiv mövqeyi bütövlükdə təhsil prosesinin keyfiyyətinə təsir edən mühüm faktordur.

Ümumi təhsilin məzmununun modernləşdirilməsi strategiyasında kompetent yanaşma əsas yollardan biridir. Kompetent yanaşmanın mühüm əlaməti özünütəhsil, özünütəlim qabiliyyətinin daha da inkişafıdır, çünki dərin biliklər əldə etmədən kompleks biliklərə yiyələnmək mümkün deyil.

Müəllim elə şərait yaratmalıdır ki, şagird intellektual və yaradıcı qabiliyyətini inkişaf etdirə bilsin və öz biliklərini, bacarıq və təcrübəsini müxtəlif həyatı situasiyalarda tətbiq etməyə hazır olsun.

Kompetentlik (latınca kompetensius) – bir çox məsələlər dairəsini əhatə edir: bilik, idrak, təcrübə, habelə müəssisədə səlahiyyətlərini bilmək; kompetentiyyə (bacarığa) yiyələnmə alqoritmünün ("bilirəm, necə") həllini bilmək. Müəllimin kompetentiyyə dedikdə, onun peşə fəaliyyətini uğurla yerinə yetirmək qabiliyyəti, məhsuldar əməyə hazır olması, peşə fəaliyyəti və pedaqoji ustalığını yaradıcı şəkildə əldə etməsi başa düşülür. Kompetentiyyə yiyələnmək – bilmək, nə etmək, nə üçün və necə etmək, qeyri-standart şəraitdə qərarlar qəbul etmək və onların icrasına hazır olmaq deməkdir [2, s.32].

Müəllimin kompetentliyi haqqında ümumi şəkildə aşağıdakıları söyləmək olar:

- təhsilin məqsədi və nəticələrini müəyyən etmək qabiliyyəti, bacarığı və

hazırlığı;

- şagirdlərin meyilini, fərdi xüsusiyyətləri və maraqlarını nəzərə almaqla onları müxtəlif növ fəaliyyətə cəlb etmək bacarığı;
- uşaqların imkanlarına uyğun tələb olunan kompetensiyaları (bacarıqları) yerinə yetirmələri üçün müxtəlif metod və priomlardan istifadə etmək bacarığı;

- şagirdlərin meyilini müşahidə etmək, onların inkişafının təxmini istiqamətini müəyyən etmək bacarığı;

- şagirdlərin qrup və layihə fəaliyyətini təşkil etmək bacarığı və s.

İqtisadi çətinliklərlə bağlı müəllimlik peşəsinin nüfuzunun nisbətən aşağı düşdüyü bir şəraitdə məktəbdə fənlərin tədrisi getdikcə mürəkkəbləşir. Çox vaxt fənnə münasibət müəllimə münasibət ətrafında mərkəzləşir. Buna görə də müəllimdən şəxsi keyfiyyətlər tələb olunur. Çünki peşə bilikləri ilə yanaşı, kommunikativ qabiliyyətlər böyük əhəmiyyət kəsb edir. Şagirdlə müəllimin ünsiyyəti yalnız qarşılıqlı fəaliyyət kimi deyil, həm də qarşılıqlı təsir vasitəsi kimi nəzərdən keçirilir. Bu proses o zaman baş verir ki, şagird pedaqoji fəaliyyətin obyektı kimi deyil, subyektı kimi qəbul edilsin.

İxtisasatırma təhsilinə cəlb olunan müəllimlərin kursla bağlı arzu və təkliflərinin təhlili deməyə əsas verir ki, pedaqoqun peşə bacarıqlarının yüksəldilməsində həlledici məsələ onun xüsusi özünüinkişafı, özünütəkmilləşdirməsi və özünütəhdidi hesab olunur. Müəllimin fasiləsiz özünütəkmilləşdirməsi onun fasiləsiz təhsil hazırlığında şüurlu fəaliyyəti kimi qiymətləndirilir.

Müxtəlif fənn müəllimləri ilə aparılan anket sorğularının nəticələrinin təhlili göstərir ki, müəllimin uğur qazanmasına bir sıra amillər təsir edir:

- ixtisasatırma və təkmilləşdirmə kurslarında alınan biliklər;
- elmi-metodik və elmi-praktik məzmunlu nəşrlərlə tanışlıq;

- özünün pedaqoji işləmələri;
- şagirdlərlə ünsiyyət və iş;
- istedadlı gənclərlə iş, onlarla müxtəlif tədbirlər və s. [3, s.24].

Müəllimin əsas kompetensiyası onun pedaqoji fəaliyyəti dövründə daimi özünütəlimə daxil olmaq bacarığı ilə bağlıdır. Müəllimlər hər il öz təcrübələri ilə bağlı elmi-praktik konfranslarda, "Pedaqoji mühazirələr"də, "Dəyirmi masalar"də, "İlin müəllimi" müsabiqələrində, elmi-metodik şuralarda, dövrü mətbuat səhifələrində fikirlərini bölüşürlər.

Hər bir müəllimin əsas vəzifəsi şagirdlərin intellektual və yaradıcılıq qabiliyyətini, onların mənəvi və vətəndaşlıq keyfiyyətlərini inkişaf etdirməkdir.

Təhsil müəssisələrində təlimin keyfiyyətinin təkmilləşdirilməsi müəllimin hazırlığından asılıdır. Təbii ki, başqalarını öyrətmək üçün daim özünü təkmilləşdirmək lazımdır. Müəllim təkcə tədris etdiyi fənni və onun tədrisi metodikasını bilməklə kifayətlənməməli, hərtərəfli inkişaf etmiş şəxsiyyət olmalıdır. Müasir müəllim elə olmalıdır ki, dövrün tələblərinə cavab verməklə yanaşı, öz şagirdlərinin tələblərinə də cavab verə bilsin. Hər bir pedaqoq peşə hazırlığının səviyyəsini müntəzəm olaraq kurs hazırlığı, seminar, praktikumlar, müsabiqələr vasitəsilə artırmalıdır. Pedaqoji fəaliyyət üçün bu şərtlər şüurlu yaradıcı proses olan özünü-təhsil prosesi olmadan mümkün olmaz.

Öz bilik və təcrübəsini başqalarına verən müəllimin üzərinə müəyyən öhdəlik düşür:

- fənni üzrə təhsil prosesinin keyfiyyətini yüksəltmək;
- metodik vəsaitlər, məqalə, dərslik və proqramlar hazırlamaq və nəşr etdirmək;
- təlimin yeni forma, metod və vasitələrini tətbiq etmək;
- məruzə, çıxış hazırlamaq, açıq dərslər təşkil etmək;

- didaktik materiallar, testlər, ayni və təlimin texniki vasitələrini işləyib hazırlamaq;

- treninq, seminar, konfrans keçirmək;
- tədqiq olunan problem üzrə təcrübəni ümumiləşdirmək və s.

Xüsusi, qeyri-adi peşə sahibi olan PEDAQOQ – bir tərəfdən dərin bilik, geniş erudisiya, fəlsəfi, məntiqi düşüncəyə malik, həyatı bilən, digər tərəfdən xeyirxah, insanpərvər, başa düşməyi və bağışlamağı bacaran, yüksək hissiyyətli, tələbkər, başqa sözlə, tədris etdiyi fənni və şagirdlərini sevən şəxs olmalıdır. V.A.Suxomlinskiyin təbirincə desək, "Yaxşı müəllim – bu, hər şeydən əvvəl, uşaqları sevən insandır, sevincini onlarla ünsiyyətdə tapır, inanır ki, hər bir uşaq yaxşı insan ola bilər, uşaqlarla dostluq etməyi bacarır, uşaq sevincini və kədərini ürəyinə yaxın qəbul edir, uşağın qəlbinə duyur, heç zaman unutmur ki, o, özü də uşaq olmuşdur [4, s.36].

Pedaqoq peşələrin içərisində ən xeyirxahıdır, axı müəllim – tərbiyəçi şəxsiyyətin mənəvi aləminin, gələcək cəmiyyətin yaradıcısıdır. O, XXI əsrdə yaşayacaq nəslin tərbiyəsi və inkişafının cavabdehididir. Onun pedaqoji fəaliyyətində şəxsi keyfiyyəti və peşəkarlığından yalnız bir uşağın gələcəyi asılı deyil. Pedaqoji ustalığın zirvəsinə qalmaq bu gün olduqca vacibdir. Çünki müalicə kimi, tərbiyə etmək də, öyrətmək də yüksək keyfiyyətli və peşəkar mütəxəssislərin olmasını tələb edir.

Pedaqoji peşə – insanşünaslıqdır, daim insanın mürəkkəb aləminə nüfuz etməkdir. onun inkişafını kəşf etməkdir. Müəllim əməlinin obyektı uşaq şəxsiyyətinin mənəvi həyatıdır, ağıl, hiss, iradə, inan, şüurdur, onun son nəticəsi bu gün deyil, sabah deyil. tərbiyə olunanın bütün həyatında özünü göstərəcək.

Müasir müəllimi biz necə görürük? Bu, ümuminsani və milli, habelə xüsusi hu-

manist təcridəsi olan, bu və ya digər pedaqoji məsələlərin həllində müstəqil qərar qəbul edib. həyata keçirən, uşaqların inkişafı, tərbiyəsi və təlimi üçün şərait yaradan şəxsiyyətdir. Buna görə də günümüzün tendensiyalarını nəzərə alaraq, pedaqoji fəaliyyətin ənənəvi funksiyalarını yeni tərzdə düşünüb təhsilin inkişafında müntəzəqi ideyaları həyata keçirmək lazımdır.

Bu spesifik cəhətləri nəzərə alaraq pedaqoji kadrların hazırlanması, onların özünü-təhsili, əməyinin nəticələrinin düzgün qiymətləndirilməsi problemi aktualıq kəsb edir. Qeyd edək ki, pedaqoji peşəkarlığın yüksək səviyyəsi olan peşə fəaliyyətinin özünü-təhsili uşaq şəxsiyyətinin özünüinkşafına zəmanətdir ki, bu da onun pedaqoji ustalığı ilə təmin olunur. Pedaqoji ustalığı – şəxsiyyətin keyfiyyət kompleksidir. Pedaqoji ustalığın yaradıcı faktoru – uşağın şəxsiyyətinə humanist təsir, yüksək mənavi dəyərlərin sözdə və işdə təsdiqi, əxlaq və qarşılıqlı əlaqələrin mənavi normalandır. Bu, pedaqoqun peşə ideologiyasının pedaqoji fəaliyyətə, onun məqsədi, məzmunu və vasitələrinə münasibətidir.

Pedaqoji ustalığı bir neçə mərhələdə formalaşır:

- özünüdərk (özünümüşahidə, özünü-təhlil, özünüqiymətləndirmə) mərhələsi;
- öz üzərində işin planlaşdırılması (öz üzərində iş üzrə şəxsi plan, həyat devizi, özünü-tərbiyə proqramı) mərhələsi;
- proqramların həyata keçirilməsi (özünəinam, özünə-təsir, özünüdərk, özünü-tərif, özünü-təhlil, özünümüşahidə) mərhələsi;
- nəzarət (özünənəzarət, özünəhesabat, özünüqiymətləndirmə) mərhələsi.

Başqalarını tərbiyə etmək və öyrətməyə mənavi hüquq əldə etmək üçün pedaqoq ömrü boyu öyrənməli və özünü tərbiyə etməlidir. Ondan öz işini müasir elmi səviyyədə bilmək, dərin və hərtərəfli bilik, bacarıq tələb olunur.

Müasir dövrdə elmi-texniki və inform-

siya axını şəraitində yüksək erudisiyaya malik olmaq da çox mühümdür. Uşaqlar və valideynlər müəllimə, tərbiyəçiyə onları daima axtarısa, özünü-təhsilə cəlb edən suallar verirlər. Pedaqoq bu müraciətlərə o zaman cavab verə və kömək edə bilər ki, öz üzərində daim, fasiləsiz işləsin.

Pedaqoji ustalığa yiyələnməyin bir neçə mərhələsini ayırmaq olar:

- İlk (elementar) mərhələ - pedaqoq yalnız peşə fəaliyyətinin ayrı-ayrı keyfiyyətlərinə malikdir; bu, hər şeydən əvvəl, pedaqoji fəaliyyət üzrə fənnin tədrisi metodikası üzrə biliklərə malik olmaqdır. Uşağın şəxsiyyətinə təsir etmək, onunla dialoq aparmaq texnikası barədə təcrübəsi yoxdur; onun təlim-tərbiyə fəaliyyətinin məhsuldarlığı aşağıdır.

- baza mərhələsi - müəllim pedaqoji ustalığın əsaslarını bilir; pedaqoji fəaliyyəti humanist yönümdədir, uşaqlarla və həmkarları ilə münasibəti müsbət əsasda inkişaf edir, tədris etdiyi fənni yaxşı mənimsəyib, təhsil prosesini metodik əminliklə və sərbəst təşkil edir. Bu səviyyəyə, bir qayda olaraq, ali məktəbi yaxşı qurtaran tələbələr nail olurlar.

- yetkin mərhələ - pedaqoqun fəaliyyəti onun yüksək keyfiyyəti, qarşılıqlı dialoqi ünsiyyəti ilə xarakterizə olunur. O, öz fəaliyyətini sərbəst planlaşdırır və təşkil edir; bunun üçün baş vəzifə uşağın şəxsiyyətinin inkişafını təmin etməkdən ibarətdir.

- novator mərhələ - təşəbbüskarlıq, peşə fəaliyyətinə yaradıcı yanaşma ilə xarakterizə olunur. Pedaqoq sərbəst surətdə məqsədə-müvafiq orijinal pedaqoji priyomlar yaradır, fəaliyyətini refleksiv təhlilə əsaslandırmaqla qurur; novator pedaqoq müntəzəqi adamdır, yeni həyatı tendensiyaları hiss edir, zamanın nəbzini tutur, gələcəyə yönələn müasir prioritetlərdən yaxşı baş çıxarır. O, formalist deyil, öz işinə sənət kimi yanaşır ki, bu da onun həyatını məzmunlu edir, ona həzz və sevinə verir, gələcək kəşflərə ruhlandırır.

Yaradıcı pedaqoqun pedaqoji mövqeyi

budur ki, o, tərbiyə etdiyi uşaqlarla qarşılıqlı münasibəti əməkdaşlıq, birgə yaradıcılıq, qarşılıqlı hörmət, inam, xeyirxahlıq prinsipləri üzərində qurur.

Müəllim peşəsini seçən insan, birinci növbədə, yaradıcıdır, ünsiyyətçidir, kommunikativdir, sərəştəlidir. Sadəcə olaraq, başqa cür olmaq mümkün deyil, axı o, ən azı, zərif material olan uşaq qəlbi və ağı ilə işləyir. Buna görə müəllimin yaradıcı olmağa haqqı yoxdur. Müəllim olmaq, deməli, irəliyə getmək, pedaqoji özünü-təhsiləmənin zirvəsinə ean atmaq deməkdir. O, bilir ki, buna nail olmaq çətindir. Onu da bilir ki, bir yerdə durmaq mümkün deyil.

Pedaqoqun əməyinin məzmunu və təşkilini düzgün qiymətləndirmək üçün onun öz fəaliyyətinə yaradıcı münasibətini təyin etmək, qarşıya qoyduğu məqsədə nail olmaq üçün imkanlarından istifadə etmək dərəcəsini müəyyən etmək lazımdır. Buna görə də pedaqoji fəaliyyətin yaradıcı xarakteri onun obyektiv xarakteristikası hesab olunur.

Milli təhsil sistemi müəllimə pedaqoji özünü-təhsiləməyə üçün böyük imkanlar verir. Yaradıcı müəllimlər öz fəaliyyətinin prinsiplərini belə ifadə edirlər: " Mən çalışıram ki, bilikləri "dadlı edim". Bu pedaqoji fəaliyyətə kompleks yanaşma hesab oluna bilər və onun əsas prinsipləri aşağıdakılardır:

- motivasiya cazibədarlığı (uşaqlar üçün qavramanın cəlbədicil optimal vasitələrini yaratmaq).

- innovativ yanaşma (məzmun və formaca müxtəlif layihələr yaratmaq).

- hər kəsə qabiliyyətinə, meylinə görə fərdi yanaşmadan istifadə etmək.

- reseptli pedaqogikadan uzaqlaşmaq, yaradıcı fəaliyyətə keçmək.

Beləliklə, öz peşəsinin tələblərinə cavab vermək və təlim-tərbiyə prosesinin keyfiyyətinə zəmanət vermək üçün pedaqoq peşəkar olmağa, öz peşəsinin ustası olmağa çalışmalı, pedaqoji ustalığın zirvəsinə tətbiq etməyə nail

olmalıdır.

Rəyçi: prof. M.Həsənov

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Митина Л. Психология профессионального развития, М., 1998.
2. Иванов Д. Компетентности и комплексный подход в современной образовани, М., Чистые пруды, 2007.
3. Абас И. Профессиональное развитие педагогов в условиях дополнительного образования., М., 2003.
4. Сухомлински В. Училище ушаqlara verirəm, Bakı: Maarif, 1978.

A.Abdullayev

Пути и факторы развития профессиональной компетентности учителя Резюме

Эффективность и качество образования зависят от уровня квалифицированных и профессиональных подготовок педагогических кадров. Профессиональное развитие педагогических кадров достигается разнообразными способами. В статье излагаются факторы повышения профессиональных компетенций учителя, компетентный подход к ним, методы и формы формирования педагогического и профессионального мастерства педагога.

A.Abdullayev

The ways of enhancing professional competences of teachers Summary

The quality of education and its effectiveness depends on the level of qualification and professional competences of pedagogical personnel. In the article the ways of enhancing professional competences and professional skills of pedagogical personnel, new methods and competent approach to them is expressed.